Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ

студентки 2 курсу, 10 м групи,
спеціальності 293 «Право»,
спеціалізації
«Міжнародне право» _____ Вахницької Катерини Дмитрівни

Науковий керівник
д.ю.н., проф. _____ Мазаракі Наталія Анатоліївна

Гарант освітньої програми
д.ю.н., проф. _____ Мазаракі Наталія Анатоліївна

Київ-2021

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ 8

1.1.Поняття та особливості міжнародно-правового спору. 8

1.2 Роль та міжнародно-правова база процедури медіації. 12

1.3.Особливості правового зв'язку між міжнародним приватним правом та судовими установами. 15

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ 20

2.1Колізійно-правове регулювання при вирішенні міжнародних економічних спорів. 20

2.2. Правова природа імунітету держав в сучасних умовах вирішення міжнародних економічних спорів. 30

2.3. Актуальні проблеми розгляду міжнародних економічних спорів в судових установах. 32

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 38

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 43

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в пошуках нових та модернізованих методів врегулювання міжнародних економічних спорів, виявленні прогалин в міжнародному приватному праві, а також в основах правового використання медіації в Україні.

На сьогодні ми є свідками бурхливих змін в світовій економіці, праві та геополітичних спрямуваннях держав. Світова спільнота, в особах більш сильних цього світу, не спрямовує зусилля на встановлення балансу та рівновага, а навпаки, зміцнює та стабілізує потенціал окремих країн. Даний алгоритм дій призводить до того, що суб'єкти міжнародного права заочно позбавлені рівності, ще не вступивши в правові відносини.

Світ змінився настільки, що сьогодні ключові рішення з розвитку міжнародної макроекономіки та умов ведення міжнародної торгівлі продиктовують вже не держави, а приватні суб'єкти в особах транснаціональних компаній.

Відомо, що зміни в економіці та в законодавстві перманентно взаємозалежні від одне одного. Ми прослідковуємо наступну тенденцію: для того, щоб врегулювати міжнародні відносини, держави змушені коригувати та створювати міжнародно-правові акти, присвячені приватноправовим відносинам, а не політичним чи публічним, як це було ще 10 років назад.

Саме для врегулювання складеної ситуації та для вирівнювання всіх гравців міжнародної арени і створюються міжнародні організації на кшталт ООН, які диктують умови економічної гри, де кожен гравець має рівні права та обов'язки.

В процесі відновлення світу після подій 20 століття та його соціального, гуманітарного, правового і економічного розвитку, ми знову опинилися в кризовій ситуації відсутності рівності між суб'єктами міжнародного права, неупередженого ставлення та принципу невтручання в справи того чи іншого

суверена. Відомо, що в зазначених умовах виникають конфлікти та претензії, вирішення яких покладено на національні та міжнародні судові установи.

В тім, чи завжди це ефективно? Чи всі міжнародні економічні спори дійсно закінчуються с моменту винесення висновку чи рішення суду? Чи завжди спір дійсно зникає, а не перетикає в іншу фазу загострення сутички? Можемо ми говорити про те, що проблема в неефективності суду та суддів?

На нашу думку, перешкодою, і в той же час особливістю вирішення міжнародних економічних спорів, є недостатньо вивчене питання колізійного регулювання в рамках міжнародного приватного права. В роботі наведені приклади розгляду спорів в МКА , які наглядно демонструють всі слабкі місця як міжнародного приватного права, так і національних законодавств. В додаток, в роботі висвітлено питання використання альтернативних засобів вирішення спорів, на прикладі медіації, її міжнародно-правового становища та юридичного становлення на території України.

Теоретичну основу випускної кваліфікаційної роботи склали праці вчених: И.В. Гетьман-Павлова [19], Мазаракі Н.А. [29], ,Романадзе Л.Д. [32]. В англомовній літературі представлені об'ємні дослідження теми ролі міжнародного приватного права Едкінсом (F. Michael Adkins) [39], Фредеріксом (Fredericks) [40], Мерілса (MERRILLS J. G.) [46]. Серед українських науковців слід підкреслити вклад в розвиток галузі Ю.Кабрери [24], Чевичалової Ж. В [36], та особливу значимість Збірника наукових статей за матеріалами II Харківських міжнародно-правових читань, присвячених пам'яті професорів М. В. Яновського і В.С. Семенова [15].

Ще одним важливим джерелом є Доповідь спеціальної комісії про визнання та виконання іноземних рішень [50], яка узагальнила найбільш популярні підходи і практику вирішення проблем, що виникають у зв'язку з практикою використання міжнародного приватного права.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є пошук шляхів випередження міжнародних економічних спорів, аналіз колізійного регулювання та актуальних проблем міжнародного приватного права, а також аналіз міжнародно-правового становища альтернативного засобу вирішення спорів –медіації.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі основні завдання:

1) визначити сучасній стан міжнародного приватного права з точки зору міжнародних економічних спорів.

2)порівняти процедуру застосування колізійних прив'язок та пошук найбільш оптимальних серед них на прикладі рішень Міжнародного арбітражного суду при ТПП України;

3)з'ясувати нормативно-правову базу для процедури медіації як на міжнародному рівні, так і в рамках України ; визначити правові переваги медіації;

4)Проаналізувати місце та роль імунітету держав при вирішенні міжнародних економічних спорів;

Об'єктом випускної кваліфікаційної роботи виступають міжнародно-правові відносини між суб'єктами в аспекті вирішення та випередження спорів.

Предметом випускної кваліфікаційної роботи виступає пошук шляхів випередження звернення до судових органів у разі економічного конфлікту, аналіз прогалин в міжнародному приватному праві.

Методи дослідження. Методологічну основу випускної кваліфікаційної роботи склали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Також при дослідженні застосовувались логіко-юридичний, системно-структурний, формально-логічний та інші методи наукового дослідження. Особливого важливим став метод порівняльного правознавства, який застосовувався при співставленні норм різних держав та розгляд судових справ.

Аналіз досягнень міжнародно-правової науки, норм чинного законодавства України, законодавства країн англо-саксонської та романо-германської правових

сімей, а також практики їх застосування у сфері правового регулювання міжнародних приватноправових відносин, проведений за допомогою формально-юридичного та системно-структурного методу. Логіко-юридичний метод було використано при формулюванні висновків у відповідності з метою дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному вивченні основних проблем сучасного стану міжнародних економічних спорів насамперед через призму міжнародного приватного права, порівнянні декількох рішень ТПП Україні, пов'язаних із застосуваннях колізійних норм, що наглядно демонструють недоліки їх використання, виокремлення певного ряду колізійних прив'язок, раціональне вивчення та застосування яких, допоможе випередити на анулювати потенційні економічні претензії; в роботі робиться наголос на можливих реформах в українському законодавстві, шляхом удосконалення та конкретизації закону про міжнародне приватне право, а також допустимості відмови від судового імунітету у разі укладання угод з іноземним інвестором. В кінці роботи наведені пропозицій щодо удосконалення міжнародного приватного права, яке є гарантом недопущення міжнародних економічних спорів.

Окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладені у "Розвиток СОТ в умовах створення нового економічного правопорядку", що опублікована у збірнику наукових статей "Міжнародне право: трансформація доктрини та практики ". К.:Київ. Нац. Торг.-еконо. ун-т,2021, С 26-31.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому що, законодавцям та юридичній спільноті необхідно задуматися над переглядом методів регулювання міжнародних приватноправових відносин, адже вони складають більшу частину правочинів в будь-якій державі світу. Дослідження теми допоможе порівняти правове регулювання судових кейсів з використанням тих чи інших колізійних прив'язок, розглянути обставини справи та рішення судів Міжнародного комерційного суду при ТПП України під іншим правовим кутом, який допоможе відкрити існуючі прогалини в даній галузі права. Теоретичні

положення та конкретні результати можуть знайти застосування у курсах міжнародного комерційного арбітражу, міжнародного приватного права.

Структура та обсяг роботи. Структура дослідження обумовлена метою, завданнями та обраним предметом дослідження. Праця складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 51 сторінки, з яких основна частина роботи займає 31 сторінки. Список використаних джерел складається з 61 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ

1.1.Поняття та особливості міжнародно-правового спору.

Не зважаючи на розгорнуте та всебічне тлумачення міжнародних економічних спорів і наявність відповідної низки механізмів для їх врегулювання в наші часи, питання захисту свої прав було актуальне споконвіку. Викладена тема пов'язана з майновими правами, а саме з правом власності, що охоплює не тільки юридичну сторону питання, а й економічну. Власність може бути джерелом доходу, а отже викликає особливої стурбованості у її власників. Отриманий прибуток ніхто не хоче втрачати, навпаки, люди прикладають зусилля для пошуків його збільшення.

Врегулювання спору - питання складне та, як правило, вимагає наявності вільного часу в сторін конфлікту, фінансової спроможності та готовності. Деякі спори можливо врегулювати за тиждень, інші вимагають десятиліття. Юридична наука та її практикуючі фахівці прийшли до висновку, що ліпше ще до настання непорозуміння обговорити і викласти на письмі всі можливі шляхи подолання кризисних ситуацій.

Суттєва різниця полягає у суб'єктному складі міжнародного економічного спору. Зазначимо, що у роботі буде проведений порівняльний аналіз прикладів розв'язання спорів в рамках комерційного арбітражу при Торговельно-промисловій палаті Україні та засади здійснення медіації; особлива увага приділятиметься можливості вирішення питань шляхом колізійно-правового регулювання, використовуючи міжнародне приватне право.

В спорі народжується істина, але це не завжди стосується права. Роки практичних кейсів довели, що кожен випадок – індивідуальний та самобутній, а прецедент та звичай – не завжди доречні та ефективні. Історія вимагає щоразу нових засобів врегулювання, особливо, в наше бурхливе сьогодення.

В основі врегулювання лежить принцип, передбачений ” Декларацією про принципи міжнародного права ” та Статутом ООН,- принцип мирного вирішення спорів. [56]. В своєму змісті він поєднав природу принципів незастосування сили, мирного співіснування держав та співробітництва. Пункт 3 ст. 2 Статуту ООН тлумачить принцип наступним чином: "Усі члени Організації Об’єднаних Націй вирішують свої міжнародні спори мирними засобами таким чином, щоб не піддавати загрозі міжнародний мир, безпеку та справедливість"[2].

Вимога принципу заснована на міжнародно-правовій юридичній практиці, а також на всесвітній історії, яка знає тяжкі наслідки порушення домовленостей між державами, використання зброї та інших інструментів проти мирного життя та людства. Даний обов’язок є фундаментом принципу мирного вирішення міжнародних спорів.

Декларація про принципи міжнародного права інтерпретує принцип мирного вирішення спорів розгорнуто, надаючи наступне пояснення : "Кожна держава вирішує свої міжнародні спори з іншими державами мирними засобами таким чином, щоб не піддавати загрозі міжнародний мир, безпеку та справедливість"[3].

В Декларації також зазначено, що в разі недосягнення домовленості та порозуміння передбаченими конвенціями мирними засобами, суб’єкти все одно зобов’язані продовжувати пошук шляхів встановлення та відновлення стосунків іншими мирними способами.

Перелік мирних засобів врегулювання спорів міститься в главі 6 Статуту ООН. Відповідно до п. 1 ст. 33 Статуту "Сторони, що приймають участь в спорі, продовження якого могло б загрожувати підтриманню міжнародного миру та безпеки, повинні перш на все намагатись вирішити спір шляхом переговорів, обслідування, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, зверненням до регіональних органів чи угод або іншим мирним засобам на власний вибір"[2].

Слід підкреслити, що Статут ООН та міжнародні нормативно-правові акти ставлять за мету пошук будь-якого шляху, засобу, заходу та інструменту задля збереження балансу та тиші в світовій спільноті. Немає жодного положення чи статті в угодах, які б прямо чи побічно вказували на можливість "підливання масла в вогонь ". Держави та інші суб'єкти міжнародного права зобов'язуються уникати та не створювати можливості загострення конфлікту. Зміст вимог слід розуміти як заборона на дії, які в будь-якому вигляді здатні дисбалансувати міжнародний мир та безпеку. Хочемо наголосити, що мова йде не лише про війни, як найгострішу та впливовішу загрозу перерахованим вище пріоритетам, а й економічні сутички, публічні звинувачення держав одна одну тощо; в загалом мається на увазі така форма поведінки держави, яка може спотворити картину для всього міжнародного товариства.

Основними джерелами права мирного вирішення міжнародних спорів є: Конвенція про мирне вирішення міжнародних зіткнень 1899 р. (прийнята на Першій Гаазькій конференції миру і змінена та доповнена на Другій Гаазькій конференції миру в 1907 р.); Загальний акт про мирне вирішення міжнародних спорів 1928 р.; Статут ООН, зокрема його VI глава; Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, зокрема: Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів 1982 р. та Декларація про запобігання та усунення спорів та ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці 1988 р[56].

Класифікація міжнародних спорів та мирних засобів вирішення міжнародних спорів. У міжнародному праві прийнято вирізняти політичні та юридичні спори. Науковці та автори зазначають, що запропонований варіант розмежування є поверхневим, адже політичні та юридичні спори мають суміжну природу та будову. Статут Міжнародного Суду відніс до юридичних спорів передусім ті, що стосуються: тлумачення договору; будь-якого питання міжнародного права; наявності факту, який, якщо він буде встановлений, буде являти собою порушення міжнародного зобов'язання; характеру та розміру відшкодування за порушення міжнародних зобов'язань[56].

Ілюстративний перелік засобів вирішення міжнародних спорів міститься в ст. 33 Статуту ООН: переговори, обслідування, посередництво, примирення, арбітраж, судовий розгляд, звернення до регіональних органів чи договорів, інші мирні засоби [2].

В останні роки держави все частіше почали прибігати до добрих послуг та посередництва. Ми вважаємо, що даний стан справ пов'язаний з ростом авторитетності міжнародних урядових та неурядових організації, медійності та шановності окремих осіб. Для прикладу згадаємо трагічно відому подію захоплення бесланської школи в 2004р[57],[53]. Терористи, які взяли в заручники більше 1000 людей, йшли на перемовини з Президентом сусідньої республіки Інгушетія, бізнесменом М.Гуцірієвим, з лікарем Л.Рошалем та деякими іншими особами. Ми не можемо сказати точно, чому саме вибір припав на певних індивідів, але маємо припущення, що довіра до урядів світу давно розхитана, і в кризисних ситуаціях легше довіритись комусь конкретному, а не цілій системі.

Добрі послуги (bona offices) [54,41,42] це діяльність третьої сторони по встановленню чи поновленню прямого контакту між сторонами, що сперечаються, з метою створення сприятливих умов для мирного вирішення спору. Добрі послуги можуть бути надані державою або ж її посадовими особами, міжнародним органом або організацією, впливовою особою з гарною репутацією. Процедура не передбачає необхідності в отриманні згоди всіх учасників на її проведення. Особливість добрих послуг полягає в можливості третьої особи запропонувати себе при вирішення конфліктної ситуації; держави можуть як в одноособовому порядку звернутися по допомогу, так і колективно. Суб’єкт, що надає добрі послуги, не є членом переговорного процесу по вирішенню суперечки за загальним правилом; (Посилання)але за згодою сторін правові повноваження помічника можуть бути розширені. В таких випадках добрі послуги наближаються до посередництва. Найбільш відомими міжнародними документами, що стосуються надання добрих послуг та посередництва є Боготинський пакт 1948 року і Міжамериканський договір про

добрі послуги та посередництво 1936 року. Найвідомішим кейсом з використанням добрих послуг є ситуація під час Карибської кризи в 1962 р., коли СРСР погодився на добрі послуги Генерального секретаря ООН, що уможливило переговорний процес США та виникнення тимчасової відлиги(ad hoc відлиги). Добрі послуги виконали свою функцію, знешкодивши можливість ядерної війни.

Посередництво (mediation) – спосіб вирішення спору, який можна визначити як сприяння третьої сторони мирному вирішенню спорів, що полягає у веденні посередником переговорів зі сторонами спору на основі його пропозицій з метою мирного врегулювання розбіжностей у відповідності до основних принципів міжнародного права. Стаття 4 Гаазької конвенції про мирне вирішення міжнародних зіткнень 1899 і 1907 р. встановила, що роль посередника полягає в узгодженні протилежних претензій та угамуванні почуття неприязні сторін. Тобто безпосередньою метою посередництва є вирішенні спору[56].

Присутність посередника при вирішенні спору можлива лише за взаємної згоди сторін спору. Посередниками можуть бути зазначені вище особи(держави, міжнародні організації, приватні особи тощо).Генеральна Асамблея ООН і Рада Безпеки ООН не раз брали участь у вирішенні міжнародних спорів як посередники. Прикладами посередництва є місія А.М. Косигіна з врегулювання збройного конфлікту між Індією та Пакистаном у 1966 р. чи посередництво католицького кардиналу у спорі між Чилі й Аргентиною в 1979 р. Посередник, на відміну від представника добрих послуг, є стороною врегулювання спору, яка здатна сприяти вирішенню спору, вносити власні пропозиції,ділитися своїм баченням подолання кризисної ситуації. Наголосимо на тому, що пропозиції не мають імперативної сили та не обов'язкові для сторін. За угодою сторін посередник може стати гарантом виконання досягнутих домовленостей[60].

1.2 Роль та міжнародно-правова база процедури медіації.

Враховуючи можливий міжнародний характер приватноправових відносин при вирішення спорів, альтернативні засоби вирішення спорів, принципи міжнародного права та ряд нормативно-правових актів - осягають сферу дії не

тільки міжнародного публічного права. Міжнародне приватне право користується тією ж фундаментальною правовою базою що і публічне, а отже засоби вирішення спорів здебільшого тотожні, але вже отримують приватний відтінок.

В процесі накладання кальок посередництва і добрих послуг на міжнародне приватне право від публічного, суб'єкти створення та втілення юридичної та судової практики прийшли до висновку, що на сьогодні медіація - стрижневий альтернативний засіб вирішення спорів в системі МПП. В світовій практиці прослідковується тяжіння до емоційно та ментально зрілого розв'язання конфліктних ситуацій, їх випередження та охолодження ще на стадії доброго співробітництва. Докладний аналіз Сінгапурської конвенції, яка остаточно легалізує процедуру медіації на міжнародному рівні, висвітлено в праці Мазаракі Н.А. [29].

"Медіація - означає процедуру, незалежно від того, як вона називається, і від основи, на якій вона проводиться, за допомогою якої сторони намагаються досягти дружнього врегулювання свого спору за сприяння третьої особи чи осіб («медіатор»), які не мають повноваження наказувати сторонам вирішення спору.(ст. 2.3)" [6].

Слід підкреслити, що привабливість медіації сформульована її принципами. Насамперед, мова йде про принципи: добровільної участі,активності, самовизначення та рівності прав сторін медіації; незалежності та неупередженості, нейтральності медіатора; конфіденційності інформації щодо медіації [с 112,27].

Причиною об'єктивного тяжіння до медіації є її виграшний та ефективний принцип конфіденційності. Погодимось, що можливість вирішити спір, пов'язаний з грошима, за дверима, - є чудовим додатком для ділової репутації. Особливо це відчутно,коли у міжнародному економічному спорі задіяні потужні корпорації, для яких оприлюднення фінансових непорозумінь дорівнюватиме

падінню цін на акції та не підписанню прибуткових контрактів з потенційним іноземним контрагентом.

Принципи конфіденційності процесу та незалежності(нейтральності) медіатора є візитною картою даного альтернативного засобу вирішення спорів, і, можемо погодитись, що надзвичайно актуальні та затребувані в українських умовах вирішення та подолання спірних ситуацій між сторонами.

Цікавим фактом є класифікація медіації відносно залежності процесу від судової гілки влади; виділяють позасудовою медіацію та присудову. Позасудова медіація являє собою процес, відокремлений від стандартної судової процедуру розгляду справи, носить приватний та автономний характер. Присудова медіація, в свою чергу, є асимільованою частиною судового процесу розгляду справи, яка, як правило, вже стала предметом судового розгляду за згодою сторін або за призначенням чи рекомендацією судді[с 123,27].

Медіація як засіб альтернативного вирішення спорів отримала позитивні відгуки у всьому світі як з боку юристів, так суб’єктів звернення. В процесі розширення практики виникла потреба в уніфікації та гармонізації процесів правового застосування процедури медіації.

В серпні 2019 р. у Сінгапурі було підписано Конвенцію ООН "Міжнародну конвенцію за результатами медіації" (Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті посередництва), що також відома як Сінгапурська конвенція; Україна ратифікувала дану міжнародну угоду.

“Уніфікуючи правила, пов'язані з правозастосуванням, Конвенція гарантує, що угода, досягнута сторонами в результаті медіації, стає обов'язковою та підлягає виконанню за спрощеною процедурою у різних юрисдикціях”[35].

“За рядом причин медіація виступає важелем для зрушення економіки в бік плюсових показників. Для потенційних бізнес проектів здатність вирішувати суперечки шляхом застосування медіації означає впевненість у захисті свої прав. Держави, які знаходяться в стані відкриття нових інфраструктурних проектів,

медіація слугує чи не єдиною можливістю врегулювати непорозуміння в процесі створення та виконання кампанії,без ризику закриття проекту та залишення ринку" [35].

"Держави, які підписали Конвенцію серед перших, матимуть переваги в пропозиції міжнародного бізнесу вирішувати суперечки з гарантією обов'язкового виконання медіативних угод"[35].

1.3.Особливості правового зв'язку між міжнародним приватним правом та судовими установами.

Розгорнуте та всебічне роз'яснення питань міжнародного приватного права та колізійного регулювання викладено в працях ряду науковців та інформаційно-наукових платформах [16,18,37-52] Виходячи з загального сучасного досвіду, ми маємо багаторазове підтвердження тому, що держава в актуальних умовах економічної співпраці не ладна встановлювати монопольний контроль на рух, підтримку та просування економіки(в особах її підприємців). Обов'язок підтримки просування експорту та імпорту частково перекладено на торговельно-промислові палати, які не є органами державної влади. Не будучи носіями суверенної влади держави, палати здатні підтримувати та покращувати внутрішній економічний клімат. Мова йде про можливість ведення бізнесу як для наших резидентів, так і для іноземних суб'єктів, зацікавлених в співробітництві. Треба розуміти, що держава, яка в своїй стратегічній політичній та економічних програмах ставить за мету та документально закріплює позитивні макро- та мірко- показники, повинна одночасно створювати механізм його втілення. Досвід свідчить про необхідність винаходу та покращення умов для ведення бізнесу як малого, так середнього і великого. Вкотре ми зіштовхуємося з необґрунтованим недооціненням вкладу малого бізнесу[30].

При розгляді теми вирішення міжнародних економічних спорів, нам слід провести чіткі межі розуміння, що являють собою дані спори та з чим пов'язані.

Міжнародний спір - це сукупність сформульованих домагань і вимог двох або декількох суб'єктів міжнародного права по конкретному колу

неврегульованих між ними питань щодо їх інтересів і прав, різного розуміння міжнародних проблем, тлумачення міжнародних договорів [22].

Сторонами міжнародного економічного спору є суб'єкти міжнародного публічного і приватного права. Правове регулювання визначеного спору реалізується в міжнародному і цивільно-правовому аспекті. Розглядаючи майнові відносини міжнародного характеру між фізичними і юридичними особами, ми пропонуємо проаналізувати дані відносини через призму міжнародного приватного права.

В нашій праці ми прагнемо підкреслити прямий вплив міжнародного приватного прав на долю міжнародних економічних спорів, вважаючи, що неправильне розуміння та застосування МПП породжує конфліктні ситуації між суб'єктами, результат яких – звернення до судових органів.

Міжнародне приватне право - сукупність норм та принципів, які регламентують приватноправові відносини, обтяжені іноземним елементом, що виникають в сфері міжнародних взаємовідносин.

МПП ще називають колізійним правом, конфліктним право. Вперше цей термін застосував суддя Верховного суду США, професор Гарвардської школи права- Джозеф Сторі. Розквіт галузі припадає на 19ст. Можемо сказати, що максимально чіткого визначення, що являє собою міжнародне приватне право, не існує й до нині: вчені, судді та юристи змагаються між собою у пошуку найбільш вдалої, концептуальної та влучної інтерпретації [19].

Оскільки економічні спори виникають вже після стадії укладання договору(здебільшого), ми вважаємо, що всі потенційні баталії зароджені в ньому же; неправильне розуміння намірів одне одного, нерозуміння реального об'єкту та предмету, невдале застосування правопорядку(або уникнення його точного визначення)- породжують конфлікт на рівному місці.

Надалі ми будемо через глибокий аналіз висловлювати наше розуміння випередження міжнародних економічних спорів, пошук їх реальних причин та шляхів уникнення, подолання.

В рамках Торгово-промислової палати існують Міжнародний комерційний арбітраж(ICAC) та Постійно діючий Третейський суд.

Законом України про "Міжнародний комерційних арбітраж" передбачені наступні умови розгляду справи в рамках МКА[10]:

-спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном;

-спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України; а також

-спори між адміністратором за випуском облігацій, який діє в інтересах власників облігацій відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", та емітентом облігацій та/або особами, які надають забезпечення за такими облігаціями, якщо принаймні одна зі сторін спору є підприємством з іноземними інвестиціями.

Постійно діючий третейський суд є недержавною незалежною постійно діючою установою, що утворена для вирішення спорів, які виникають із цивільних та господарських правовідносин. Постійно діючий третейський суд не має статусу юридичної особи.

Суттєвою перевагою звернення до судових органів в рамках ТПП є їх мобільність, ефективність, прозорість та визнаний світовий авторитет.

Закон про "Торговельно-промислові палати" вказує, що Торгово-промислова палата є недержавною неприбутковою самоврядною організацією,

яка об'єднує юридичних осіб, які створені і діють відповідно до законодавства України, та громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їх об'єднання[11].

Отже, ТПП є формою громадського об’єднання. Можливість створення яких передбачена ст. 20 декларації про права людини(право на асоціації). Основи декларації лягли в основу конституції, яка також встановлює право на об’єднання(ст. 30).

Торгово-промислова палата України виконує наступні функції:

• може відкривати українські представництва та філії за кордоном, створювати з партнерськими торгово-промислові палати змішаного типу(тобто, українська ТПП +х(будь-яка інша ТПП іноземної держави));

• займається засвідченням обставин форс-мажору згідно умов угод ЗЕД і міжнародних договорів, що ратифікувала Україна, а також торговельні та портові звичаї, які є чинними Україні;

• має пряму можливість вести недержавний реєстр українських підприємців (за їх згодою); даний реєстр дає змогу перевірити потенційного партнера з фінансової точки зору на надійність та платоспроможність. Підкреслимо, що перевірка має екстериторіальний характер;

• Торгово-промислова палата України має право на отримання від органів державної влади інформації, необіжної для здійснення покладених на неї обов’язків;

• При Торгово-промисловій палаті України діють Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія, діяльність яких відповідає законодавству України;

• ТПП України представляє інтереси своїх членів у Міжнародній торговій палаті, а також в інших міжнародних організаціях з питань підприємницької діяльності.

Торгово-промислова палата створюється за ініціативи не менш як 50 засновників, які перебувають на відповідній території. Засновники торгово-промислової палати скликають установчий з'їзд (конференцію) або загальні збори, під час якого приймається статут і, в свою чергу, створюються керівні органи[20].

Особливу увагу слід приділити факту, що членами торгово-промислової палати можуть бути лише юридичні особи та фізичні особи,зареєстровані як підприємці, та їх об'єднання. Тобто, фізична особа не може бути членом ТПП, для цього треба мати певне організаційно-правове утворення, статус.

Установчі документи торгово-промислових палат знаходиться у чіткій відповідності законодавству України та ієрархії : статути регіональних представництв ТПП не можуть суперечити статуту ТПП України.

Методичні та експертні документи, видані торгово-промисловими палатами у межах їх повноважень, обов'язкові для застосування на всій території України. Надання імперативного характеру рішенням ТПП суттєво розвантажує всю систему органів державної влади.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ

2.1Колізійно-правове регулювання при вирішенні міжнародних економічних спорів.

Всебічний аналіз наукового аналізу ролі МПП викладено в підручнику Гетьман-Павлової[19]. Міжнародні економічні спори напряму пов'язані з міжнародним приватним правом. Як галузь, МПП врегульовує цивільно-правові відносини, обтяжені іноземним елементом. Наголосимо, що елемент може бути виражений у трьох варіантах: 1) суб'єкт; 2) об'єкт; 3) юридичний факт. Дане ствердження вказує на те, що правовідносини підпадають під дію міжнародного приватного права не тільки, коли фізична або юридична особа є іноземною по відношенню до іншої, мова також йде і про товар, ввезений з-за кордону, і про договір, укладений в іншій державі.

Ситуативні випадки не обмежуються перерахованим вище списком, їх існує диференційна більшість, з врегулюванням яких виникають проблеми. Складнощі пов'язані з нерозумінням, право якої держави регулює ті чи інші відносини. Доктрина та практика виробили унікальну можливість вступати у відносини з іноземним елементом з будь-яких питань - колізійне право. Колізія виникає, коли дві норми права(або закони чи цілі законодавства) стикаються лобами, створюючи правову аварійну ситуацію. Для випередження майбутніх та потенційних правочинів, law-making суб'єкти міжнародного права виробили низку колізійних прив'язок. Відомо, що в колізійному праві норма складається з об'єму(самі відносини,їх вид) та прив'язка(право, яке застосовується для регулювання).

Ми вважаємо, що вагомий позитивний внесок в механізм розв'язання конфліктних випадків в тому, що колізійне право пропонує своїм суб'єктам-користувачам широкий спектр колізійних прив'язок :

1) імперативні - лише 1 прив'язка;

2)альтернативні - наявність декількох прив'язок, варіативність вибору застосованого права;

3) кумулятивні – одночасне застосування прив'язки, що відсилає до двох або декількох правопорядків, кожен з яких окремо визначатиме для відповідної особи умови тієї чи іншої правової дії.

4) диспозитивні – в якості генеральної прив'язки передбачена автономія волі сторін, яка фактично дозволяє обрати будь-який з вказаних вище видів.

Підкреслимо, що в основі міжнародного приватного права, у якості джерел, лежать принципи міжнародного права, загальні принципи права, такі як: lex specialis derogot lex generalis,locus regit actum, lex voluntatis; вони відіграють суттєву роль при вирішення міжнародних економічних спорів, проте приватні особи досить часто нехтують фундаментальною природою цих принципів при укладанні договір; на практиці все частіше з'являються випадки, коли сторони віддаючи прерогативу фінансовій стороні контракту, допускають помилки в положеннях контракту з перевищенням свої прав та обов'язків, які надалі можуть анулювати правочин в повному обсязі.

Ми переконані, причина появи міжнародних економічних спорів пов'язана з недостатньо відточеним механізмом розуміння, під яку юрисдикцією підпадає договір, коли і за що виникає відповідальність за дії чи бездіяльність, як слід кваліфікувати дії/правочини тощо.

На нашу думку, ядро випередження потенційної сутички лежить в серії колізійних прив'язок, проаналізувавши природу яких, можливо розкласти будь-яку угоду між сторонами на частини. Кожна частина регулює окрему складову правочину, що значно полегшує сприйняття справи.

Lex voluntais (закон автономії волі сторін) - генеральна колізійна прив'язка, зміст якої вказує на можливість сторін обирати право, яке буде регулювати правовідносини між ними. Своїм правовим змістом[30] відкриває всю специфіку та природу цивільних відносин, як на рівні національних законодавств, так і

міжнародного приватного права в цілому. В ЦК України ст. 3 свідчить про спроможність суб'єктів бути вільними при укладанні договору [12].Закон України про МПП[15]за своєю будовою є достатньо практичним при використанні та доступним для інтелектуального сприйняття, кодифікованим; в рамках законодавства України регламентований окремим актом, а не є складовою Цивільного Кодексу, Господарського тощо.

Ми свідомо наголошуємо на викладених обставинах, адже не всі законодавці світу пішли цим шляхом; в більшості держав закон про міжнародне приватне право губиться в просторах національного цивільного права, є його складовою, що є незручним як для власних громадян, так і для іноземців, які прагнуть ознайомитися з нормами права.

В Законі про "Міжнародне приватне право" [13] зазначено, що сторони можуть самостійно здійснювати вибір права з декількома але:

- обране право має чітко випливати зі змісту договору або дій сторін;

- відповідати публічному порядку України;

- використання іноземного права інтерпретується як використання його матеріального права;

- кваліфікація норм права відбувається згідно до тлумачень визначених законодавством України;

- суди України, при розгляді справи, можуть використовувати іноземне право(з урахування його змісту, судової практики та доктрини держави походження); у разі виникнення складнощів суди чи органи державної влади мають право звернутися з проханням роз'яснення змісту до держави(в особі її представницьких дипломатичних органів), право якої застосовується.

Слід зазначити, що загальна теорія не забороняє застосування права третьої держави, до якої ні суб'єкти, ні правочин не має ніякого відношення. Вважається, що таким чином буде діяти принцип рівності, адже ніхто не має переваг. На нашу

думку, дана пропозиція має амбівалентний характер: з одного боку, дійсно, законодавство третьої держави може бути прагматичний, чітким та зрозумілим, а з другої, це породжує додаткові незручності на кшталт вивчення законодавства 3ї країни, правильний юридичний переклад, судова практика, залежність від рішень уряду тощо.

Проаналізувавши закони України, ми зазначаємо можливість як суб'єктів міжнародно-приватних відносин користуватися іноземних правом, з певними обмеженнями, на території України, так і судам при розгляді конкретних звернень.

Викладена інформація породжує роздуми відносно характеристики відносин, що можуть скластися між суб'єктами. Що є об'єктом відносин, з приводу чого вони виникають? Чи завжди прив'язка lex voluntatis здатна врегулювати весь спектр взаємозв'язків? Якщо закон автономії волі сторін є генеральною прив'язкою, яку підтримали законодавці, чому існують інші прив'язки та чому кількість міжнародних економічних спорів збільшується з кожним роком?

Lex connectionis fermitatis- колізійна прив'язка, яка, на нашу думку, є допоміжною до lex voluntatis, оскільки в разі неспроможності врегулювати конфлікт згідно до волі сторін або неможливо чітко вислідити, що мали на увазі сторони,- відносини буду регулюватися правом держави, яка має найбільш тісний зв'язок з правочином[33],[35].

На сьогодні немає чіткого визначення змісту словосполучення " найбільш тісний зв'язок " та недвозначних критеріїв оцінки. Низка законодавців та міжнародних угод зробили спроби надати тлумачення колізійній прив'язці, але ми спробуємо довести, що використані методи інтерпретації є недостатньо глибокими та повними.

Складовою прив'язки є теорія намірів(право, котре входило в наміри сторін) та локалізації(право, яке найбільш комбінує елементи договору). В

американській доктрині пішли зворотнім шляхом, застосувавши антономічний метод до класичного формулювання: застосовується право того штату, незастосування якого, нашкодило би йому найбільш. Ми вважаємо, що американська юридична практика демонструє вдалий новітній підхід, в порівнянні до інших класичних систем; ліпше застосувати категоричний принцип подібного виключення, аніж губитися в безкінечних можливих варіантах вирішення спору.

Закон про МПП Швейцарії визначає правопорядок найбільш тісного зв'язку таким чином: застосовується право держави, в якій виконавець зобов'язання(зобов'язується здійснити надання, що визначає суть зобов'язання), має місце звичайного перебування.

Ми вважаємо даний критерій(місця проживання і т.п.) максимально недоречним в умовах сучасного світу: в складених реаліях відбувається циклічний повтор " великого переселення народів ", подібного до IV—VII століть. Враховуючи постійну нестабільність політичної мапи, люди, а частіше цілі нації, змушені мігрувати до інших держав в пошукав отримання правової, соціальної та фінансової стабільності. Нам відомо, що ряд держав мають як трудові, так і економічні домовленості, з метою отримання постійного прибутку, який змінює показники ВНП. Відповідно, певна категорія працевлаштованих змушена буде постійно змінювати країни перебування, виконуючи свою трудові зобов'язання. Тим самим, ні закон постійного перебування фізичної, ані юридичної осіб, не може адекватно розглядатись як право, що підлягає застосуванню.

В додаток, будемо враховувати що держави, відносно юридичних осіб, використовують різний механізм встановлення належності: теорія інкорпорації, теорія осілості, теорія ефективного місця діяльності, теорія контролю. В просторах ЄС держави можуть відрізнятися за підходом до визначення особистого закону, хоча нам відома систем спорідненості цієї системи. В одній державі відносно фізичної особи достатньо буде постійного місця проживання, а в інший буде вимагатися громадянство.

Викладена інформація підкреслює розбіжності в законодавствах держав в просторах однієї правової системи, пов’язаними з процедурою реєстрації особи. На нашу думку, ідея постійного місця проживання на теперішній момент втратила свою актуальність, логічність та потребує тривіальних засобів вирішення.

В Римській конвенції 1980 (ст. 4) вказано, що якщо сторони не вибрали застосовне право, то їм буде право тієї держави, з яким договір найбільш тісно пов'язаний. Найбільш тісний зв'язок визначалася за допомогою презумпції, заснованих на концепції «характерного виконання» .

Презумпція визначає, що правовідносини тісно пов’язані з правопорядок держави, в якому сторона, що здійснює характерне виконання, має в момент укладення договору своє звичайне місце проживання або місцезнаходження адміністративного центру[с 182,19].

Розглянемо наступні приклади:

1) фізична особа, громадянин Данії, знаходиться в постійних відрядженнях до Німеччини, наприклад, займається перевезенням товару. Пів тижня він знаходиться на території ФРН, а іншу половину - на території Данії. Оскільки він фактично живе на дві країни, в Німеччині в нього є орендоване житло, картка мобільного телефону, медичні страховки тощо. Яка з наведених держав є державою його звичайного місця проживання?

2) Існує три компанії(юридичні особи), діяльність яких направлена на виготовлення та реалізацію цукерок. Сировину закупляють в Іспанії, сам процес створення ласощів відбувається у Франції, після чого їх транспортують до Туреччини, де і відбувається продаж та збут товару. З якою із перерахованих держав правочини мають найбільш тісний зв'язок: з державою, яка забезпечує компонентами, без яких цукерки не будуть виготовлені; з державою, яка їх робить, або ж з державою, яка їх продає? До речі, місцезнаходження адміністративного центру можливе взагалі в четвертій країні.

Отже, підбиваючи підсумки з розглянутих прикладів, а їх може бути безліч, на сьогодні не існує механізму розв'язання колізійних питань, з урахуванням всіх можливих умов. Як ми бачимо, формулювання "правопорядок, з яким договір/його виконання має найбільш тісний зв'язок " -вкрай стисле.

Ми переконані, що міжнародним організаціям та державам слід пригорнути особливу увагу сприянню подальшого розвитку тлумачення, встановлення та удосконаленню вже існуючих конвенцій та ї змісту.

Для подолання наявних проблем врегулювання колізійних питань існує ряд підходів та методів, які ми знаходимо ефективним:

1) в описаних вище ситуативних задачах ми використали приклади, які доказують, що правовідносини можуть бути пов'язані з декількома правопорядками одночасно. В умовах сучасного міграції та розвиненої міжнародної торгівлі це цілком передбачуваний процес. Питання в тому, що врегулювання відносин таким чином, щоб повний їх обсяг був пов'язаний лише з одним законодавством - стає або складним, або неможливим.

Цілком логічно, що виклики сьогодення змушують один правочин/договір пов'язувати з юрисдикцією декількох держав. Не зважаючи на те, що реальна юридична практика все ще не стикалась масово з цієї проблематикою, за виключенням відомих нам умов Incoterms, слід подбати про потенційну кризову ситуацію вже зараз, а не коли на law firms та нотаріуси посиплятся черги клієнтських запитів та звернень, відповіді на які ніхто не матиме.

Ми в наших дослідженнях надаємо перевагу наступним методам:

1)Кумуляцію колізійних прив'язок(відносини пов'язані з декількома правопорядками одночасно) ми не можемо розглядати як сто відсоткове вирішення спору, адже ми в пошуках однозначної відповіді на запитання, а не щоразове пересилання із законодавства на законодавства. Використовуючи кумуляцію, ми застрягнемо в постійній відсилці та "грі в пін-понг".

2)Розщеплення колізійної норми – застосування права різних держав до окремих елементів одного й того самого правочину. Даною процедурою передбачені наступні механізми: а) правовідносини в цілому підпорядковуються юрисдикції однієї країни, а окремі питання - іншим; б) правочин з самого початку в поділений між декількома правопорядками.

Обидва варіанти імпонують нашим задачам та доцільно допомагають роз'ясненню та вирішенню відносин з будь-якими умовами, рівнем складності та заплутаності, в частині змішаного суб'єктивного та об'єктивного складу. Ми вбачаємо в розщепленні норми один із небагатьох адекватних підходів при вирішенні відкритих питань міжнародного приватного права, обтяженого декількома іноземними елементами одночасно.

Як вказувалось вище, один і той самий суб'єкт може мати місце проживання в декількох країнах, відповідно ходити під різними юрисдикціями. В даних випадках дуже складно встановити, з якою державою фізична особа має найбільш тісний зв'язок. Отже, категоричність та hard law мають все менше місця в умовах міжнародних відносин.

3) ланцюжки колізійних норм – система ієрархій в світі колізійних норм. Існує певних перелік прив'язок, які можуть врегулювати те чи інше питання. Уявимо собі, що прив'язка - це невідоме х, яке треба знайти. Всі можливі варіанти прив'язок будуть застосовуватися / чергуватися в рівнянні до тих пір, поки не знайдеться те саме, одне невідоме, яке дасть відповідь на весь розрахунок. Рахуємо, що дана пропозиціє також відноситься до суттєвої пропозиції задля пошуку відповідей на актуальні проблеми МПП.

4) адаптація – метод, завдяки якому суд, який при вирішенні справи, повинен визначитись з обраним правопорядком, адаптувати справу під реальні обставини. Наприклад, обидві фізичні особи проживають на території країни Z, але один є громадянином А, а інший -В. Вони уклали договір про куплю-продажу

рухомої речі, але згідно до одного законодавства- право власності на річ настає на наступний день після продажу/купівлі, а згідно другого - в момент розрахунку.

В даному випадку суд застосовує колізію, яка є прийнятною для обох правопорядків: lex loci actus- місце укладання договору, зробивши правочин адаптованим та зручним для всіх[38]. На нашу думку, викладений метод не є мобільним та гнучким, як мінімум з тієї причини, що сторони змушені будуть звертатися суду. Судовий розгляд ускладнений довгим терміном розгляду, процесуальними нюансами, додатковими коштами тощо; процес виконання судового рішення займає додатковий строк. Річ в тім, чи зможе даний засіб завжди віднаходити рішення? Чи всі законодавства мають дочку дотику?

Колізія колізій - певно що найскладніший симптом розладу в міжнародному приватному праві. Зміст полягає в тому, що згідно до однієї юрисдикції правочин породжує правові наслідки, є валідним, а згідно до іншого- ні.

Причиною появи цієї ” головоломки ” є диференціація в правових системах світу. Цілком нормально, що правові погляди континентальної Європи та common law відрізняються; цьому явищу зумовлена різна історія державотворення, розвитку права, економіки та торгівлі. Неможливо не врахувати різний менталітет та світогляд народів світу.

Якщо дивитися адекватно, то ми розуміємо, що дане питання не може бути вирішене в найближчі роки. По-перше, за матеріальною складовою будь-якого правопорядку стоїть столітня судова практика. Вона настільки насичена, різноманітна та потребує постійного шліфування, що ні один законодавець, пройшовши тернистий шлях хоча б до існуючого порядку в суспільстві, не дасть змінити його кардинально. Тим паче, якщо робота йде на благо іншої держави. В просторах правових систем, споживачів існуючих порядків та моделей поведінок, все більш-менш влаштовує. Якщо в ЦК України додати елементи права США, більшість громадян буде в розгубленому та збентеженому стані.

Ми не можемо йти шляхом радикальних змін, оскільки в кожного законодавця є багаж існуючих внутрішніх проблем, які ніяким чином не вирішаються з приєднанням елементів інших. Ми впевнені, що обраним вектором розвитку мають стати *стежина гармонізації та часткової уніфікації законодавств.*

Уніфікацією називають процес створення тотожних норм в законодавствах різних держав, шляхом створення та підписання міжнародних договорів[34],[43]. Як правило, такі конвенції мають універсальний характер, проте регіональний ні чим не поступає; деякі міжнародні стандарти починалися з регіональних або субрегіональних конференцій.

Механізм уніфікації зручний тим, що дає змогу контрагентам, фізичним особам, подружжю(тобто, різним категоріям суб'єктів) спиратися на ідентичні норми, будучи вихідцями різних правових систем. Як ми вже підкреслили, що створення єдиного світового законодавства – ілюзія та утопія, проте встановлення та створення цілих законів або розділів кодексів, що матимуть однакових правовий зміст та наслідки в різних куточках земного шару,- цілком імовірно. Звичайно, що уніфікація не буде стосуватися суверенних питань, публічного порядку тощо. Мова йде про суто цивільно-правові відносини[45],[49],[52].

Гармонізація права - процес та етап зближення правових систем, зменшення розбіжностей між ними. Гармонізація не породжує зобов'язань, в порівнянні з уніфікацією. Це більше абстрактне явище, яке виникає в результаті контактів двох несхожих суб'єктів. Підкреслимо, що історичною передумовою гармонізації законодавств є сталі торгівельні відносини.

Прикладом можна взяти людські стосунки: в результаті довгого спілкування друзі та товариші переймають риси одне одного. Після довгих економічних стосунків держави, вивчаючи одне-одного не перший рік, щось перехоплюють із соціальної, політичної, культурної сфер життя свого партнера.

Наші роздуми та приклади підтверджують важливу роль добросусідських відносин між державами, вагомість та цінність відкритої міжнародної торгівлі.

2.2. Правова природа імунітету держав в сучасних умовах вирішення міжнародних економічних спорів.

Ми переконані, що при вивченні питання міжнародних економічних спорів неможливо не продивитися категорію “ імунітет держав “, яка, згідно до поставленої мети нашої роботи, також працює на випередження потенційних конфліктів.

Поняття імунітету держав нерозривно пов’язано з самою історією державотворення. Власне категорія імунітету перебуває в родинних стосунках з принципами рівності та суверенності держав,прямим значенням яких є par in parem non habet imperium - рівний над рівним не має влади. За загальним звичаєвим правилом держава не може підпорядковуватися юрисдикції іншої держави.

В доктринах імунітету держав вчені розділили його на: абсолютний та факультативний. Держава, яка використовує абсолютний імунітет, захищена зі всіх сторін: фактично вона користується імунітетом у повному обсязі, без обмежень. Звісно, такий карт-бланш призвів до безкарності за поведінку та вчинки. З часом світова спільнота вирішила дещо звузити можливості держав, віддавши перевагу факультативного імунітету. Зміст цієї доктрини регулює імунітет держав наступним чином: держава, виступаючи у ролі суверена, завжди має імунітет; якщо держава діє як приватна особа(займається комерційною діяльністю), то імунітетом вона не користується[3].

Природа імунітету налічує певні різновиди. Імунітет від дії законодавства іноземної держави — заборона на застосування законодавства певної держави відносно іншої. Судовий імунітет захищає державу у наступних напрямках: імунітет від пред’явлення позову в іноземному суді, імунітет від попередніх дій, імунітет від попереднього виконання рішення. Імунітет власності держави, як і імунітет власності міжнародних організацій, забороняє посягання на власність

держави, що знаходиться на її території. Слід зазначити, що мова йде про власність, яка не використовується державою у комерційних(прибуткових) намірах. В протилежному випадку, держава позбавлена імунітету. У разі укладання договору з іноземною особою, держави автоматично перетягують її під дію власного права. Зазначені норми підтверджуються негласною міжнародною практикою з одним ”але” в контексті: всі випадку застосування ⁄ використання імунітету держави будуть діяти, якщо вона добровільно не відмовиться від його дії.

На сьогодні міжнародно-правове регулювання імунітету держав здійснюють конвенції, до числа яких належить ” Європейська Конвенція про імунітет держав ” від 16 травня 1972 р. Згідно до ст. 20 [7]держава зобов’язана виконати судове рішення, окрім випадків коли: а) його виконання вступило б у явне протиріччя з публічним порядком цієї держави;

(судове провадження) не завершено в суді цієї держави, яка першою почала судовий розгляд .

В круговерті існуючих та діючих конвенцій та їм підвладним механізмам, приватний сектор. в особах операторів міжнародних економічних відносин, все ще не знайшли ⁄ не отримали бездоганного алгоритму захисту себе та своїх інвестицій або капіталовкладень у разі судового конфлікту з державою.

В українських реаліях на сьогодні існує величезна прогалина у захисті іноземних інвесторів. Не зважаючи на наявних механізм законодавчого захисту, режиму преференцій,- інвестори не прагнуть отримувати прибуток на території України.

Залучення іноземних інвестицій актуальне як сьогодні, так і в майбутньому для України. Відсутність таких козирів як незалежні суди, стабільне політичне становище та законодавство - суттєво перешкоджає руху капіталовкладень в бік внутрішніх кордонів України, а в більшості випадків навіть унеможливлює.

На нашу думку, раціонально буде відмовитись від судового імунітету та вирішувати можливі суперечки в іноземних судах. Це надасть потенційному інвестору впевненість у своєму становищі, верховенстві права, справедливих компенсацій та розумних строків розгляду справи.

В ст.26 ЗУ про "Режим іноземного інвестування " зазначено, що "Спори між іноземними інвесторами і державою з питань державного регулювання іноземних інвестицій та діяльності підприємств з іноземними інвестиціями підлягають розгляду в судах України, якщо інше не визначено міжнародними договорами України"[14]. В той же час, закон не заперечує вирішення усіх інших питань в третейських судах(в тому числі за кордоном), якщо сторони досягли домовленості.

Європейська Конвенція передбачає незастосування імунітету держави, у разі письмової згоди зі сторони першої на розгляд цивільних та комерційних справ, в судах іншої держави. " Договірна держава не може посилатися на імунітет від юрисдикції в суді іншої Договірної держави, якщо воно бере участь з одним або декількома приватними особами в суспільстві, асоціації або юридичну особу, що має своє реальне чи офіційне місцезнаходження або своєї головної установи на території держави, де відбувається судовий розгляд "[8].

Підбиваючи підсумки, ми бачимо, що з правової точки зору, не існує заборони на незастосування імунітету в приватноправових відносинах та розгляду спорів між державою та фізичною особою-інвестором / юридичною особою в рамках іноземної юрисдикції. Зазначений механізм є цілком виправданим кроком задля залучення коштів на територію України, створення потенційних робочих місць та відновлення економічної спроможності.

2.3. Актуальні проблеми розгляду міжнародних економічних спорів в судових установах.

Проаналізуємо справу, яку розглянув Міжнародний комерційний арбітраж при ТПП України.

Обставини справи[58]: дві сторони в особах позивача(українська спільнота) та відповідача(індійська компанія) уклали договір поставки товару. Позивач, згідно до умов договору, провів передоплату, проте, товар не був відправлений. В зв'язку з понесеними втратами, українська спільнота звернулася за юридичною допомогою до адвоката.

Договір, укладений між сторонами, містить арбітражне застереження, в якому зазначено, що «Суперечки, не врегульовані сторонами шляхом переговорів між сторонами, будуть передані на розгляд міжнародного комерційного арбітражного суду відповідно до регламенту даного Арбітражу. Цей договір повинен бути підпорядкований міжнародному праву ».

Проте, в ході розгляду справи, МКА при ТПП України встановив, що формулювання застереження неповне, оскільки не містить конкретного найменування арбітражу та його локації. Схиляючись на те, що позов подала українська сторона, а її опонент не висловив заперечень,- арбітраж прийшов до висновку, що з умов договору випливає намір звернутися саме до зазначеного судового органу. В додаток, спір підпадає під юрисдикцію саме МКА, оскільки відносини ускладнені іноземним елементом.

На підставі положень статей 1, 7, 16 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», статей 1, 2, 3 Регламенту МКАС при ТПП України Арбітражний суд визнав, що має компетенцію розглядати і вирішувати спір, що виник з контракту.

При з'ясуванні того, яке матеріальне право має регулювати відносини між сторонами(в договорі це питання не погоджено), суд пішов наступним шляхом: 1) оскільки позивач у політично-правовому зв'язку(громадянство, місце реєстрації) з Індією, Конвенція ООН про право міжнародної купівлі-продажу товарів не можу бути застосована, адже Індія не приєдналася до угоди і, відповідно, не ратифікувала її.

Проте, суд не заперечує можливість використання Принципів міжнародних комерційних договорів УНІДРУА, враховуючи волю сторін врегульовувати відносини через міжнародне право.

В силу статті 7.1.1 Принципів УНІДРУА[8] невиконанням вважається невиконання стороною будь-якого зі своїх зобов'язань за договором, включаючи неналежне виконання і прострочення виконання.

Згідно зі статтею 7.4.1 Принципів невиконання зобов’язань дає потерпілій стороні право на відшкодування збитків або виключно, або в поєднанні з будь-якими іншими засобами правового захисту, крім випадків, коли відповідно до цих принципів відповідальність за невиконання не наступає.

Висновком арбітражу було стягнути з відповідача кошти, які були переведені в якості передоплати, кошти, витрачені на адвоката та судовий збір.

З рішенням МКА при ТПП України ми цілком згодні. В справі чітко простежується логічність висновків, ланцюжок доводів та нехитра передумова застосування принципів УНІДРУА. Оскільки формулювання “ використання міжнародного права “ не вказую на певну конвенцію, в хід можуть йти і принципи, і звичаї, і угоди, і рішення міжнародних організацій тощо.

Кейс № 123[58] пробудив деякі роздуми: яким чином була укладена угода? Це Інтернет угода чи суб’єкти підписали договір на території певної держави? Якби ми мали відповіді, скоріш за все, арбітраж був би змушений застосовувати інше матеріальне право, оскільки:

1) укладання угоди на території України означало би застосування колізійної прив’язки - принципу lex loci actus, що значило би підпорядкування договору українському законодавству;

2) якби в договорі не було вказане потенційно обране право, а лише посилання на арбітражне застереження(або взагалі без нього), можливо, судовий

орган застосував би закон країни суда- lex fori, що також призвело би до використання матеріального права України.

Кейс № 90[59] демонструє інший приклад розв'язання задачі з визначенням застосованого права.

Обставини справи: українська компанія(позивач) подає в арбітражний суд при ТПП України позов про стягнення коштів з російського спільноти(відповідача). В умовах договору сторони погодилися про те, що позивач буде поставляти товар в чітко визначені терміни та в зафіксованій кількості. Українська сторона свої зобов'язання виконувала, відповідач систематично порушував.

З обставин справи випливає, що товар, в процесі перевезення, перетинав кордон; товар, що був доставлений за двома вантажними митними деклараціями, - не був оплачений російською стороною. В зв'язку з цим, позивач зазнав додаткових витрат у вигляді штрафних санкцій за несвоєчасне повернення валютної виручки. В додаток, був сплачений судовий збір.

В угоді між сторонами не вказано, якому правопорядку буде підпорядковуватись договір та відносини між сторонами. На відміну від першого прикладу, в даному випадку обидві сторони спору знаходяться в державах-учасницях Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, а отже міжнародна угода може врегульовувати їх правовідносини.

Суд, вивчаючи умови договору, підкреслив, що там прописано, у разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань за контрактом, сторони несуть цивільно-правову відповідальність, передбачену умовами контракту і можуть застосовуватися до його регулювання матеріальним правом.

З цих мотивів Арбітраж прийшов до висновку, що для визначення застосованого права слід звернутися до колізійних норм українського права. Відповідно до частини 2 статті 32 та статті 44 Закону України «Про міжнародне приватне право» до контракту застосовується право сторони, яка повинна

здійснити виконання, яке має вирішальне значення для змісту договору; в даному кейсі такою стороною є продавець. Отже, при винесені рішення арбітри керувалися як положеннями закону України, так і Конвенції.

Знов ж таки постає питання, яким чином була підписана угода? На території якої держави? Вже вдруге, при вивченні судових справ, ми натикаємося на одні й ті самі запитання, які утворюють практику; ми є свідками того, що наявність юридичних кейсів, не компенсує і не закриває прогалини в матеріальному праві.

На нашу думку, річ в тім, що законодавці надзвичайно навантажують колізійну прив'язку lex connectionis fermitatis(принцип найбільш тісного зв'язку). Можливо це пов'язано з недостатнім розумінням, як застосовувати інші колізійні норми в практичному сенсі, а можливо є елементарним небажанням актуалізувати процес випередження звернення до судових органів держав.

Ми вже декілька разів переконалися в тому, що питання анулює роздуми на тему, якому правопорядку підкорюється правочин, якби lex loci actus (закон місця укладання договору) мав достатню юридично закріплену силу[26],[27].

Варто розглянути положення Сінгапурської Конвенції відносно нашого аналізу.

В сфері застосування Конвенції зазначено цікавий момент, який ми розглянемо з точки зору вище викладеного матеріалу.

В ст. 1 регламентовано, що комерційний спір, який буде розглядатися в процесі медіації, має міжнародний характер згідно до наступних характеристик:

a) комерційні підприємства принаймні двох сторін мирової угоди перебувають у різних державах;

b) держава, в якій знаходяться комерційні підприємства сторін мирової угоди, не є:

i) ні державою, в якій виконується значна частина зобов'язань за мировою угодою;

ii) ні державою, з якою найбільш тісно пов'язаний предмет мирової угоди[6].

Зміст підпунктів і та іі, на нашу думку, пов’язані з виконанням функцій принципу неупередженості та нейтальності. Зрозуміло, що стороні, яка виконує більшу частину зобов’язання, буде надаватися очевидна перевага.

Проте, положення ст. 1 унеможливлює застосування медіації та перерахованих вище колізійних привязок в одному договорі, адже згідно до положень Конвенції, вони взаємовиключні та несумісні апріорі. Отже, в разі виникнення спорів між суб’єктами, один з я ких є резидентом держави, з якою найбільш тісно пов'язаний предмет угоди, сторони змушені надавати перевагу комерційним арбітражам на кшталт існуючого при ТПП України. Також залишаються незрозумілими наступні питання:

1) Чи втрачає комерційним спір повністю міжнародний характер у разі невідповідності вимогам підпунктів і та іі? Якщо так, то чому?

2) У разі позитивної відповіді на перші запитання - чи втрачають сторони можливість на розгляд справи в рамках медіації?

Наголосимо на тому, що Закон України “Про медіацію”, як і сама культура медіації, достатньо довгий час не визнавались українським законодавцем та суспільством. Проте, 16 листопада 2021р,. Верховна Рада України ухвалила у другому читанні Закон «Про медіацію», чим розв’язала руки всім зацікавленим потенційним іноземним партнерам, які довгий час перебували у стані сумніву, правової незахищеності та невпевненості.

В решті-решт, додаткові складнощі та непорозуміння викликають Інтернет угоди. Не зважаючи на наявність універсальних та регіональних угод з приводу забезпечення належного та безпечного користування мережею, онлайн-комерція з усіх сторін оточена шахрайськими угрупуваннями. Незахищеність потенційного клієнта або продавця в просторах Інтернету, відсутність ефективної міжнародної

кіберполіції та національної, призводить до того, що громадян всіх держав дуже легко обманути, лишивши оплачених товарів, робіт або послуг.

В реаліях світової спільнота стикнулася з тим, що наявна, неабстрактна юридична практика все ще не врегульована достеменно, а онлайн залишилася без належної уваги та контролю, що призвело до свавілля. На цих питаннях, на нашу думку, слід зосередити особливу увагу, адже певна категорія цивільних угод є джерелом бюджетних надходжень.

Вкотре ми стаємо свідками того, наскільки важливо дуже чітко та однозначно розписувати і створювати договір. Метою цієї наукової роботи був пошук шляхів випередження та унеможливлення розпочатку судових спорів. В кожний з наведених екземплярів ми спробували максимально розкрити наведені прикладі з усіх можливих правових ракурсів.

Згадується вислів, що точка зору напряму залежить від займаного положення. В свої висновках ми намагалися дивитися без найменшої долі суб'єктивізму, з бажанням запропонувати шляхи використання колізійних прив'язок з новим підходом.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Міжнародні економічні спори слід розглядати в двох аспектах. Перший з них - це спори міжнародно-правового характеру, учасниками яких є суб'єкти

міжнародного публічного права – держави та міжнародні урядові організації. Зазначені спори виникають з підстав, пов'язаних з міжнародними економічними договорами з торговельних, кредитно-розрахункових та фінансових питань міждержавного співробітництва. Варто підкреслити, що міжнародні економічні спори можуть розглядатися в рамках міжнародного приватного права, якщо регламентуються відносини між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Відповідно, до міжнародно-приватних спорів також можуть застосовуватися загальні міжнародні засоби мирного вирішення суперечок: насамперед переговори, узгоджувальні процедури, посередництво, міжнародний арбітраж, звернення до Міжнародного суду ООН. Враховуючи тему викладеного аналізу, економічні суперечки міжнародно-правового характеру вирішуються здебільшого за допомогою або національної судової системи, або шляхом звернення до альтернативних способів, таких як медіація, міжнародний комерційний арбітраж тощо.

2. Медіація – альтернативний засіб вирішення спору за участю третьої особи-медіатора, який не має повноваження нав'язувати сторонам своє бачення врегулювання спору, а допомагає віднайти шляхи до співробітництва та фінальної домовленості між суб'єктами звернення(сторонами). Вирізняють позасудову медіацію та присудову. Процедура базуються на принципах конфіденційності, добровільної участі, незалежності та неупередженості медіатора тощо. Своє визнання медіація отримали завдяки короткостроковості процесу та економічності витрат. Домінантна більшість розвинений країн світу надали наслідкам медіації(розробленим домовленостям між сторонами в процесі процедури) юридичної сили, чим розвантажили систему судової влади та значно зменшили кількість судових звернень. З прийняттям Сінгапурської Конвенції сторони,між якими виник комерційним спір, можуть не звертатися до суду або арбітражу, а вирішувати його в рамках процедури медіації та укласти угоду. Держави-учасниці Конвенції зобов'язані розробити механізм виконання медіативних угод згідно до внутрішніх законодавчих правил, але при цьому

враховуючи умови Конвенції. Отже, з прийняттям Конвенції рішення медіації отримали юридичну сили на міжнародному рівні.

3. Приватноправові спори в сфері вирішення міжнародних економічних суперечок, ускладнених іноземним елементом, згідно до постулат міжнародного права, підпадають під юрисдикцію національних судів загальної юрисдикції, якщо правом зазначеної держави не регламентовано,що дані питання не відносяться до компетенції спеціалізованих судів. Беручи до уваги внутрішнє законодавство України, суперечки з приводу зовнішньоекономічної діяльності відносяться до юрисдикції господарських судів України. Закон України «Про міжнародне приватне право» встановлює, що сторони можуть визначати та врегульовувати своєю угодою підсудність справи з іноземним елементом судам України.

4. Автономія волі сторін (Lex voluntais) - є генеральною колізійною прив'язкою, яка застосовуються в процесі вирішення міжнародних економічних спорів приватноправового характеру. Згідно до концепції зазначеної прив'язки, право, що застосовується при вирішенні спорів, обирається самими суб'єктами приватноправових відносин. Ми вважаємо, що зазначений метод обрання компетентного правопорядку є найбільш доцільним, оскільки сторони особисто обирають максимально "вдале" законодавство для регулювання їх відносин, а також сама процедура розгляду суперечки значно пришвидшується. У випадку коли сторони не зробили вибір застосованого права, субсидіарною прив'язкою виступає прив'язка, яка відсилає до права, що має найбільш тісний зв'язок із правочином, який став підставою спору. Під таким правом здебільшого розуміється право держави, місця проживання або місцезнаходження найбільш зобов'язаної сторони у правочині, тобто сторони, що повинна здійснити виконання, яке має вирішальне значення для змісту правочину. Варто зазначити, що колізійна прив'язка Lex loci contractus (закон місця укладання договору), яка в свою чергу має значний вплив на розв'язання суперечок в приватноправових відносинах, майже не використовується та не розглядається.

5. В міжнародних економічних відносинах особливий правовий статус набуває держава, як учасник таких відносин. У випадку, коли мова йде про регулювання відносин між суверенами, то їх статус передбачений нормами міжнародного права. Інша справа, коли держава вступає в економічні відносини з суб'єктом приватного права, тобто юридичною, фізичною особою-підприємцем. В даному випадку виникає питання рівності сторін у відносинах,адже згідно до міжнародно-правового статусу держави- в неї передбачена наявність імунітетів (юрисдикційного, імунітету від дії законодавства, власності тощо). Існує дві теорії імунітету держави: абсолютна та функціональна. За теорією абсолютного імунітету держава в будь-яких відносинах може користуватися своїми імунітетами, зокрема імунітетом щодо подання проти неї позову. Однак на таких умовах виникає проблема захисту приватної особи-контрагента в приватноправових відносинах. На противагу першій теорії, за концепцією функціонального імунітету держава не має права посилатися на наявність в неї імунітету, вступаючи у відносини з приватною особою. Вказана теорія знайшла своє правове вираження у міжнародних нормативно-правових актах, зокрема в Європейській конвенції про імунітети держав від 16 травня 1972 року. Зауважимо, що інвестиційна привабливість держави залежить від підтримки обраної теорії імунітетів. Отже, держава, яка зацікавлена в пошуку іноземних інвестицій, повинна на національному та міжнародному рівнях засвідчити про обрання концепції функціонального (обмеженого) імунітету та її реалізацію.

За підсумками дослідження розроблено такі **пропозиції** щодо вдосконалення законодавства України в питаннях вирішення міжнародних економічних спорів:

- приєднання Україні до міжнародно-правових актів, які передбачають обмеження застосування імунітетів держави у приватноправових відносинах, зокрема шляхом ратифікації Європейської конвенції про імунітети держав від 16 травня 1972 року та Конвенції Організації Об'єднаних націй про юрисдикційні імунітети держав та їх особливості від 17 січня 2005 року;

- В запланованих законотворчих проектах України за останні роки, ми не прослідковуємо політичної заінтересованості в прийняття законів, пов'язаних з регламентацією та конкретизацією процесів грамотного використання Закону України "Про міжнародне приватне право". В своїх дослідженнях ми довели, яку вагому роль відіграє міжнародне приватне право як для розвитку держави в якості вигідного, гнучкого ринку, так і для вирішення міжнародних економічних спорів. Повинен бути створений певний механізм з урахуванням ділової практики; маємо припущення, що мають бути реформовані наступні положення:

1) обов'язковість визначення права, що буде регулювати міжнародні відносини між суб'єктами, та його обов'язкове письмове зазначення в договорі;

2) надання переваг колізійним прив'язкам Lex voluntais(закон автономії волі сторін) , Lex connectionis fermitatis(закон найбільш тісного зв'язку) та lex loci actus(закон місця укладання договору).

- З урахуванням прийняття Сінгапурської конвенції, яка повністю продиктовує та збалансовує процедуру легального ведення медіації, все більш гостріше виникає потреба в кінцевому прийнятті Закону України "Про медіацію". Зазначений нормативно-правовий акт є свого роду підсумком проведеного дослідження в нашій роботі та висловлює його мету: медіація - один із шляхів залучення іноземних інвестицій на територію України із забезпеченням реального,конструктивного та ефективного розгляду суперечки із зобов'язальним характером прийнятого рішення наприкінці. В котре наголосимо, що на сьогодні українське законодавство та судова влада не втілюють в собі авторитетних гарантів можливих компенсацій, у разі виникнення порушень умов договору, та неупередженого, швидкого розгляду справи. В існуючих реаліях слід шукати та створювати на законодавчому рівні низку альтернативних засобів розгляду спорів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1) Конституція України від 28 червня 1996 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення :15.05.2021)

2) Статут ООН від 24 жовтня 1945 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення :15.05.2021)

3) Декларація про принципи міжнародного права від 24 жовтня 1970 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text

(дата звернення :15.05.2021)

4) Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень (I Гаазька конвенція) від 18 жовтня 1907 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938#Text (дата звернення :15.05.2021)

5) Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text9 (дата звернення :15.05.2021)

6) Конвенція Організації Об'єднаних Націй про міжнародні світові угоди, досягнуті в результаті медіації від 20 грудня 2018 року URL: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/mediadocuments/uncitral/ru/mediation_convention_r_0.pdf

7)Європейська конвенція про імунітет держав від 16 травня 1972 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_060#Text (дата звернення :15.05.2021)

8) Принципи міжнародних комерційних договорів (принципи УНІДРУА (UNIDROIT) від 01 січня 1994 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_920#Text (дата звернення :15.05.2021)

9) Домовленість про правила та процедури вирішення спорів від 15 квітня 1994 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#n3

(дата звернення:09.06.2021)

10) Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4002-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text9 (дата звернення:09.06.2021)

11) Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 2 грудня 1997 року № 671/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення:09.06.2021)

12) Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року

№ 435-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

(дата звернення:09.06.2021)

13) Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 року № 2709-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text

(дата звернення:09.06.2021)

14) Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення:09.06.2021)

15) Збірник наукових статей за матеріалами II Харківських міжнародно-правових читань, присвячених пам'яті професорів М. В. Яновського і В.С. Семенова, м. Харків, 21 листоп. 2016 URL: p.https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12258/1/Sb_mignar_2016_2.pdf

(дата звернення:09.06.2021)

16) Л. П. Ануфрієва, К.А Бекяшев, Г. К. Дмитрієва та ін. Міжнародне приватне право: Підручник / Відп. ред. Г. К. Дмитрієва. - 2-е вид., Перераб. і доп. - М.: ТК Велбі, Вид-во Проспект. - 688 с., 2004 URL: http://rua.pp.ua/1232-zakon-naibolee-tesnoy-svyazi-proper-law-35012.html (дата звернення:17.07.2021)

17) Бабин Э.П. Основы внешнеэкономической полити¬ки. М., 1997; Василенко В.А. Международно-правовые санкции. М., 1982; Тункин Г.И., Шишкин В.М. О международно-правовых принципах нового международного экономического порядка — Совет¬ское государство и право, № 9, 1980; Ушаков Н.А. Основания между¬народной ответственности. М., 1983; Boisson de Chazoumes L. Les contre-mesures dans les relatios economiques internationales, Pedone, 1992; Pitrone A. Preferenze tariffarie generalizzate della Comunita, Roma, 1977.URL:http://adhdportal.com/book_3384_chapter_14_Glava_5_Mezhdunarodno-pravovaja_otvetstvennost_v_mezhdunarodnykh_ehkonomicheskikhotnoshenijakh.html (дата звернення:17.07.2021)

18) В.Т. Батычко Международное частное право Конспект лекций. Таганрог: ТТИ ЮФУ, 2011 URL: http://www.aup.ru/books/m233/4_3.htm (дата звернення:17.07.2021)

19) Гетьман-Павлова, И. В. Г44 Международное частное право : учебник для магистров / И. В. Гетьман-Павлова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2013. — 959 с. — Серия : Магистр. ISBN 978-5-9916-2263-9 URL:https://www.hse.ru/data/2015/03/09/1306693507/%D0%93%D0%B5%D1%82%D1%8C%D0%BC%D0%B0%D0%BD-%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.%20%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.%20%D0%9C%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20(%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D1%8B).%202013.pdf (дата звернення:17.07.2021)

20) Громадські об’єднання в Україні : Книга. Київ : Бесчастний В.М., Філонов О.В., Субботін В.М., Денисова О.С., Кудлай О.П. та ін. Знання, 2007. 415 с. URL: https://pidru4niki.com/12090810/pravo/poryadok_stvorennya_torgovo-promislovoyi_palati (дата звернення:17.07.2021)

21) Доронина Н. Г. Актуальные проблемы международного частного права. Журнал российского права №1-2010. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-problemy-mezhdunarodnogo-chastnogo-prava/viewer (дата звернення:17.07.2021)

22) Есиркепова М. М. Понятие международных экономических споров в публичном и частноправовом аспекте. Сборник материалов с конференции "Действующее право Республики Казахстан: Проблемы тенденции перспективы". 2010. URL:https://articlekz.com/article/7536#:~:text=%D0%9C%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B9%20%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%20%E2%80%93%20%D1%8D%D1%82%D0%BE%20%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%81%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D1%85,c%2C202%5D (дата звернення:17.07.2021)

23) Международное право - Игнатенко Г. В., Тиунов О. И., Москва, 1999 URL: https://be5.biz/pravo/m015/7.html (дата звернення:17.07.2021)

24)Кабрера Ю. Генезис "Lex voluntatis " у виборі матеріального права. EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ. 2020. C. 72–85. URL: https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/13.pdf

(дата звернення:17.07.2021)

25) Кисіль В. Право, що застосовується до зовнішньоторговельних договорів: тенденції розвитку законодавчого регулювання. Юридичний журнал #2/2004. 2004. URL: https://vkp.ua/publication/the_law_regarding_foreign_trade_agreements_regulatory_development_trends (дата звернення:17.07.2021)

26) Котуха О., Чабан О. ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ПРАВА, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДО ДОГОВОРУ. Підприємництво, господарство і право. 2020. С. 42–47. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/8.pdf (дата звернення:17.07.2021)

27) Крестовська Н., Романадзе Л. Медіація у професійній діяльності юриста : Підручник. Одеса : Екологія, 2019. 462 с. URL: http://namu.com.ua/ua/downloads/-pidrychnik-dlya-uristov/підручник%20з%20медіації.pdf.

28)Мажорина М. В. Трансграничные договорные обязательства:проблема правовой квалификации. Право в современном мире. 2016. С. 143–159. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/transgranichnye-dogovornye-obyazatelstva-problema-pravovoy-kvalifikatsii/viewer (дата звернення:17.07.2021)

29)Мазаракі Н. Сінгапурська конвенція: теоретико-правовий аналіз. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2019. № 1. С. 26-34. Серія. Юридичні науки. URL: http://zt.knute.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2423&catid=263&lang=uk (дата звернення: 25.07.2021)

30) Мойсеєва О. Ю. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА. збірник наукових праць ВНАУ. 2010. 3. URL: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/220.pdf (дата звернення:25.07.2021)

31) Новикова Т. В. Коллизионный и материально-правовой методы международного частного права: соотношение и взаимодействия. Вестник Томского государственного университета.Право. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/kollizionnyy-i-materialno-pravovoy-metody-mezhdunarodnogo-chastnogo-prava-sootnoshenie-i-vzaimodeystvie/viewer

(дата звернення:25.07.2021)

32) Романадзе Л. Універсальний кодекс етики медіатора: утопія чи реальність? *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2021. № 1. С. 14-22. Серія. Юридичні науки.

33) Покачалова А. ПРИНЦИП НАЙБІЛЬШ ТІСНОГО ЗВ'ЯЗКУ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ. Підприємництво, господарство і право. 2017. С.304–309 URL: http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/2/60.pdf (дата звернення:25.07.2021)

34) Портнова Е. В. Некоторые проблемы унификации международного частного права в современном мире. Электронный научный журнал "Наука.Общество.Государство.". 2016. Т. 4, № 2. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-problemy-unifikatsii-mezhdunarodnogo-chastnogo-prava-v-sovremennom-mire/viewer (дата звернення:25.07.2021)

35) Потемкина Ю. КОНВЕНЦИЯ ООН "О МЕЖДУНАРОДНЫХ СОГЛАШЕНИЯХ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ МЕДИАЦИИ" КАК НОВЫЙ ИНСТРУМЕНТ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛЕ. URL: https://www.asterslaw.com/ru/press_center/publications/singapore_convention_as_a_new_tool_in_international_trade/ (дата звернення: 16.07.2021).

36) Чевичалова Ж. В. Ч. ЩОДО ПРИНЦИПУ ТІСНОГО ЗВ'ЯЗКУ В ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ. С. 117–121. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11888/1/Chevuchalova.pdf

(дата звернення:25.07.2021)

37) Communitarisation of Private International Law Rules on Party Autonomy in European Union URL: http://www.ijbhtnet.com/journals/Vol_4_No_3_May_2014/9.pdf (date of access: 23.06.2021).

38) Conflict of Laws: The Choice of Law Lex Loci Doctrine, the Beguiling Appeal of a Dead Tradition, Part One James Audley McLaughlin URL:

https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1979&context=wvlr (date of access: 23.06.2021).

39) Conflict of Laws: Contracts and Other Obligations F. Michael Adkins URL: https://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4028&context=lalrev (date of access: 23.06.2021).

40) Author: Fredericks, E.A. Title: Contractual capacity in private international law Issue Date: 2016-06-30 URL: https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2869119/view (date of access: 23.06.2021).

41) Diplomacy and Good Offices in the Prevention of Conflict A Thematic Paper for the United Nations - World Bank Study on Conflict Prevention URL: https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/diplomacygoodofficesinpreventionofconflict-aug-2017.pdf (date of access: 23.06.2021).

42) Good Offices as a Peaceful Means of Settling Regional Differences Golden Gate University School of Law GGU Law Digital Commons URL: https://digitalcommons.law.ggu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1549&context=pubs (date of access: 23.06.2021).

43)Emerging Unification of Conflict of Laws Rules Applicable to the International Sale of Goods: UNCITRAL and the New Hague Conference on Private International Law Francis A. Gabor URL: https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1213&context=njilb (date of access: 23.06.2021).

44) International Litigation: Doctrine of Lex Fori Vs. Lex Loci Article • April 2020 URL: file:///C:/Users/Tania/Downloads/Paper-SH-IRPJ-ILA-02-April2020.pdf (date of access: 23.06.2021).

45) Kazazi E. The Unification of Private International Law. *Academic Journal of Business, Administration, Law and Social Sciences*. 2015. P. 23–28.

URL: https://iipccl.org/wp-content/uploads/2015/07/Ajbals-all-2-fq-23-28.pdf (date of access: 25.06.2021).

46) MERRILLS J. G. International dispute settlement. 5th ed. New York : Cambridge University Press, 2011. 387 p.

47) (Private) International Law for a Digitalised World – Collision, Coexistence or Combination? BY THE EDITORS OF THE EAPIL BLOG 24 NOVEMBER 2020 URL: https://eapil.org/2020/11/24/private-international-law-for-a-digitalised-world-collision-coexistence-or-combination/ (date of access: 23.06.2021).

48) Problems of Legal Qualification in Private International Law URL: file:///C:/Users/Tania/Downloads/ojsadmin,+2148.pdf (date of access: 17.07.2021).

49) THE PROBLEMS OF THE UNIFICATION OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW MONOGRAPH Editors in chief A.L. Makovskiy I.O. Khlestova URL: https://izak.ru/upload/iblock/b47/b476f1e56d641e09e5f6cf1158a62c61.pdf (date of access: 17.07.2021).

50) Third Meeting of the Special Commission on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments 13-17 November 2017 URL: https://assets.hcch.net/docs/94caa6bc-ca61-45ce-8ddb-8f724174d1b1.pdf (date of access: 17.07.2021).

51) The relationship between contract law and property law Lutz-Christian WolffFirst Published February 26, 2020 URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1473779520903729 (date of access: 17.07.2021).

52) Unification and Harmonization of Law Relating to Global and Regional Trading GEORGE A. ZAPHIRIOU* URL: https://commons.lib.niu.edu/bitstream/handle/10843/22587/14-2-407-Zaphiriou-pdfA.pdf?sequence=1 (date of access: 17.07.2021).

53) Беслан: 10 лет спустя. *Euronews*. URL: https://ru.euronews.com/2014/09/01/memories-of-beslan-a-decade-later (дата звернення: 17.07.2021).

54)Добрые услуги. *Международное право*. URL: https://interlaws.ru/dobrye-uslugi/. (дата звернення:05.08.2021)

55) Інструменти силового торговельно–політичного впливу. Бібліотека економіста. URL: https://library.if.ua/book/68/5035.html.

(дата звернення:05.08.2021)

56) Конспект лекцій з дисципліни" Право розв'язання міжнародних спорів".
URL: https://docs.google.com/document/d/1v23c0wb9hiFhZ7Wx7LkQQXHan83PKlck/edit. (дата звернення:05.08.2021)

57) Милашина Е. Что случилось в Беслане 1 – 3 сентября 2004 года. *Новая Газета*. URL: https://novayagazeta.ru/articles/2017/04/13/72136-pochemu-reshenie-espch-po-delu-beslana-vazhno-dlya-kazhdogo-iz-nas. (дата звернення:05.08.2021)

58) ДЕЛО № 123. *Международный коммерческий арбитражный суд при Торгово-промышленной палате Украины (ICAC)*. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Case-No.-123.pdf (дата звернення: 17.07.2021).

59) ДЕЛО № 90. *Международный коммерческий арбитражный суд при Торгово-промышленной палате Украины (ICAC)*. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Case-No.-90.pdf (дата звернення: 17.07.2021).

60) Samuel T. "GOOD OFFICES" MEANS TAKING RISKS. *Global Peace Operations*. URL: https://peaceoperationsreview.org/interviews/good-offices-means-taking-risks/.(date of access: 23.06.2021).

61) Private international law. *Oxford legal research library*. URL: https://olrl.ouplaw.com/browse?access_0=all&page=10&pageSize=20&prd=PRIL&sort (date of access: 23.06.2021).